

*dr hab. Małgorzata Dziembala, prof. UE w Katowicach*¹

Wydział Ekonomii, Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Wspieranie innowacji społecznych na rzecz zapewnienia spójności – doświadczenia wybranych krajów

WSTĘP

Zapewnienie spójności społecznej stało się szczególnie istotne ze względu na zjawiska postępujące w gospodarce światowej i ich reperkusje, posiadające również wymiar społeczny. W ostatnich latach z coraz większą intensywnością uwidoczniły się problemy społeczne, takie jak bezrobocie, w tym wśród ludzi młodych, bieda, ubóstwo. Rozpiętości dochodowe w USA są bardzo wysokie, bowiem współczynnik Giniego wyniósł 0,39 w 2015 r., podczas gdy w Polsce stanowił 0,298 (w 2014 r.) (Baza danych OECD), obrazując tym samym skalę istniejących problemów społecznych. Równocześnie wraz z podejmowanymi reformami strukturalnymi w poszczególnych krajach na rzecz poprawy dynamiki wzrostu gospodarczego, zwrócono uwagę na konieczność wsparcia wzrostu inkluzywnego, tj. takiego, z którego korzyści powinny odnosić różne grupy społeczne i podmioty.

Realizowane polityki ekonomiczne, w tym polityka innowacyjna, powinny wносить wkład w osiąganie wzrostu (rozwoju) inkluzywnego, również poprzez promowanie innowacji społecznych, których celem jest urzeczywistnianie potrzeb społecznych. Pojawiające się wyzwania społeczne rodzą konieczność wykorzystania w szerszym zakresie innowacyjnych rozwiązań. W USA wykształcił się system instytucjonalnego wsparcia na rzecz rozwijania innowacji społecznych, natomiast w Polsce doświadczenia w zakresie ich promowania nie są tak bogate. W ostatnich latach wkład w ich wspieranie wnoszą fundusze UE.

Celem artykułu jest przedstawienie roli sektora publicznego we wspieraniu innowacji społecznych oraz omówienie doświadczeń Stanów Zjednoczonych i Polski w zakresie promowania tego rodzaju innowacji. Twierdzi się, że sektor

---

¹ Adres korespondencyjny: Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, 1 Maja 50, 40-287 Katowice; e-mail: malgorzata.dziembala@ue.katowice.pl.

publiczny posiada istotne znaczenie w promowaniu innowacji społecznych. Jednakże potencjał poszczególnych krajów w kreowaniu innowacji społecznych jest zróżnicowany, determinowany wieloma czynnikami.

ROLA PAŃSTWA W PROMOWANIU INNOWACJI SPOŁECZNYCH

Potrzeba realizacji inwestycji społecznych, silniej podkreślana od połowy lat 90. XX w. wynika z wymagań gospodarki opartej na wiedzy i podtrzymania ochrony społecznej, zapewnienia społecznej inkluzji, jak również z konieczności podniesienia poziomu zatrudnienia [Jenson, 2016, s. 6–7]. W definicjach dotyczących innowacji społecznych akcentuje się, iż służą realizacji potrzeb społecznych, bowiem innowacje społeczne to „grupa strategii, koncepcji, pomysłów i wzorów organizacyjnych, aby rozszerzyć i wzmocnić rolę społeczeństwa obywatelskiego w odpowiedzi na zróżnicowane potrzeby społeczne (edukacja, kultura, zdrowie)” [OECD, 2011, s. 13]. Wskazuje się, że innowacje społeczne należy traktować jako „nowe usługi i produkty lub nowe procesy, reguły i regulacje, które umożliwiają urzeczywistnienie potrzeb społecznych” [*Social Innovation Index...*, s. 4], podkreślając znaczenie podmiotów, które je świadczą, bowiem innowacje społeczne to „innowacyjne działania lub usługi, które motywowane są przez cel dotyczący zaspokojenia potrzeb społecznych i które są głównie rozwijane i rozprzestrzeniane przez organizacje, których podstawowe cele to społeczne” [Mulgan et al., 2007, s. 8].

Wraz ze zmianami dokonującymi się w otoczeniu gospodarczym, uległy intensyfikacji zróżnicowane problemy społeczne (ryzyka społeczne). Koncepcja innowacji społecznych rozwijała się wraz z innymi koncepcjami, ogniskującymi się wokół kwestii społecznych, tj. spójnością społeczną, społeczną inkluzją i inwestycjami społecznymi. W tym kontekście poszukiwano nowych sposobów reorganizacji relacji państwo – społeczeństwo, a dokonujące się przeobrażenia tych relacji można przedstawić w postaci tzw. diamentu dobrobytu. Jego wierzchołkami, stanowiącymi potencjalne źródła dobrobytu są: rynek, rodzina, państwo i inne władze publiczne z uwagi na dostarczane usługi publiczne, a kolejny stanowi społeczność. Społeczność świadcząc szeroki zakres usług i wsparcia, częściowo dzięki publicznemu finansowaniu, przyczynia się do osiągnięcia dobrobytu. Jednakże poszczególne podmioty, w tym organizacje non-profit, publiczne agencje mogą angażować się w aktywności na rynku czerpiąc korzyści finansowe lub też takich korzyści nie odnosząc. Państwo może także oddziaływać na inne elementy tego rombu. Tworzą się nowe aktywności na rynku, a zarazem postępują przeobrażenia w istniejących na tym rynku relacjach. Aktywności w zakresie innowacji społecznych w szczególności oddziałują na element „rynku”, bowiem przyjmowane są strategie przez społeczności promujące tego rodzaju innowacje. Nieodłącznym elementem tych przeobrażeń stają się przedsiębiorcy społeczni [Jenson, 2015, s. 89, 91–93, 100–101]. W modelu poczwórnej helisy podkreśla się znaczenie

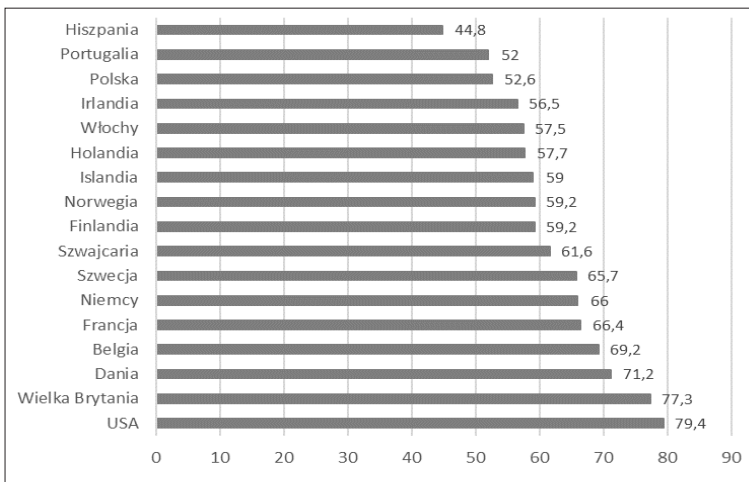
społeczeństwa obywatelskiego uczestniczącego, obok innych podmiotów: rządu, przemysłu i jednostek naukowych w tworzeniu powiązań innowacyjnych i kreowaniu społeczeństwa innowacyjnego [Boelman et al., 2014, s. 8]. Z innowacjami społecznymi wiąże się również przedsiębiorczość społeczna, przedsiębiorstwa społeczne, inwestycje społeczne [Jenson 2016, s. 7–12].

W promowaniu tego rodzaju innowacji istotna rola przypada sektorowi publicznemu, który nie tylko tworzy warunki ramowe dla innowatorów społecznych, wypełniając rolę pasywną związaną m.in. z zapewnieniem finansowania. Obecnie powinien przyjąć rolę aktywną, związaną z kreowaniem innowacyjnych rozwiązań, mając ku temu odpowiednie rozwiązania prawno-instytucjonalne, dostarczając usług, promując najbardziej innowacyjne przedsięwzięcia. Jednakże konieczne jest także rozwijanie przez ten sektor współpracy z innymi podmiotami, spoza sektora publicznego. To „otwarte aktywa”, „otwarte usługi” i „otwarte zaangażowanie” stanowią kluczowe elementy [Boelman et al., 2014, s. 8–9]. Sektor publiczny staje się również promotorem innowacji społecznych, oddziałuje na wspólne aktywności podmiotów w celu wypracowania określonych rozwiązań społecznych ze względu na zasoby finansowe, którymi dysponuje i uwarunkowania organizacyjne. Ekosystem innowacji społecznych sprzyjający rozwojowi podmiotów i organizacji, które takie innowacje realizują obejmuje następujące komponenty: wspierające podaż innowacji społecznych, promujące popyt oraz pośredników przekazujących wiedzę o innowacjach społecznych. Wypracowywane są zróżnicowane instrumenty wykorzystywane przez kreujących politykę i mające wspierać tego rodzaju innowacje. Następuje to poprzez finansowe wsparcie podmiotów wdrażających innowacje społeczne i dostarczających określone usługi, m.in. poprzez przyznawanie grantów, poprzez środki finansowe funduszy strukturalnych, zamówienia publiczne, alternatywne wykorzystanie aktywów, np. zarządzanie przez społeczności lokalnymi instytucjami (udogodnieniami), wsparcie istniejących sieci i dzielenia się wiedzą, tworzenie prawnych warunków ramowych, wsparcie potencjału podmiotów kreujących innowacje społeczne poprzez inkubatory, finansowanie i wprowadzenie do zastosowania badań, promowanie zaangażowania społeczności odnośnie do innowacji społecznych, wsparcie i rozwój innowacji poprzez ICT [Boelman et al., 2014, s. 9–22]. Jak zatem wynika z prowadzonych rozważań, rolą rządu jest aktywne kreowanie ekosystemu innowacji społecznych.

POTENCJAŁ USA I POLSKI W ZAKRESIE INNOWACJI SPOŁECZNYCH W ŚWIETLE WSKAŹNIKA INNOWACJI SPOŁECZNYCH 2016

Każdy z krajów posiada odmienny potencjał w zakresie wdrażania innowacji społecznych. W związku z tym próbuje się zidentyfikować czynniki, które stanowią o tym potencjale i konstruuje miary umożliwiające jego identyfikację. Taką miarą jest Wskaźnik innowacji społecznych 2016 (*Social innovation index 2016*),

oparty na czterech filarach: ramy instytucjonalne i polityki, dostępność finansowania, przedsiębiorczość, społeczeństwo obywatelskie. Warto wspomnieć o filarach: polityki i ramy instytucjonalne, który obejmuje następujące obszary poddane pomiarowi: istnienie narodowej polityki w zakresie innowacji społecznych, badania dotyczące tego rodzaju innowacji, warunki prawne dla społecznych przedsiębiorstw, efektywność systemu w zakresie wdrażania polityki i reguły prawne. Natomiast filar dotyczący finansowania obejmuje: dostępność rządowego finansowania innowacji społecznych, łatwość otrzymania kredytu, całkowite wydatki publiczne na cele społeczne (*Social Innovation Index 2016...*, s. 4, 7, 9). Wyniki rankingu klasyfikującego USA i Polskę w świetle Wskaźnika innowacji społecznych 2016 przedstawiono na rys. 1.

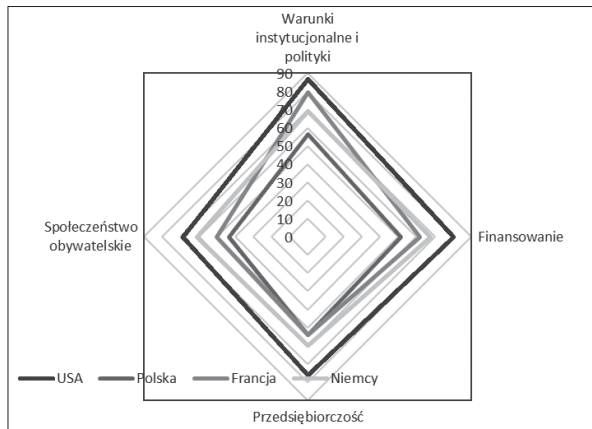

Wyższa wartość wskaźnika oznacza lepszą pozycję w rankingu

Rys. 1. USA i kraje europejskie w świetle Wskaźnika innowacji społecznych 2016

Źródło: [*Social Innovation Index 2016...*, s. 11].

Pierwsze miejsce w rankingu obejmującym 45 krajów (G 20 i OECD) przypadło USA, a następnie kolejno miejsca zajęły: Wielka Brytania, Kanada, Dania, Belgia, Nowa Zelandia, Francja, Niemcy, Szwecja, Szwajcaria. W rankingu poza Polską nie uwzględniono żadnego kraju z Europy Środkowo-Wschodniej [*Social Innovation Index 2016...*, s. 39]. Warto podkreślić, iż wskaźnik ten pozwala na dokonanie pomiaru środowiska kreującego innowacje społeczne, natomiast nie uwzględnia efektów innowacji społecznych [*Social Innovation Index 2016...*, s. 9–10]. Jak wynika z przedstawionych danych, Polska osiąga relatywnie niską pozycję w rankingu plasując się na 21. miejscu, gdyby uwzględnić wszystkie kraje objęte analizą, natomiast w grupie krajów europejskich zajmuje 14. miejsce, osiągające relatywnie niskie wartości dotyczące poszczególnych filarów tego wskaźnika (rys. 2).

Rys. 2. Polska na tle USA i wybranych krajów UE w świetle poszczególnych komponentów Wskaźnika innowacji społecznych 2016

Źródło: opracowanie na podstawie [Social innovation index 2016..., s. 12, s. 39].

Wysoka pozycja USA jest wynikiem wdrażania odpowiedniej polityki i istniejących instytucjonalnych warunków ramowych sprzyjających innowacjom jako takim, wśród którym umiejscowione są innowacje społeczne [Social Innovation Index 2016..., s. 11, 39].

WSPIERANIE INNOWACJI SPOŁECZNYCH W USA

W Stanach Zjednoczonych podejmowane są inicjatywy na rzecz zwiększenia zaangażowania sektora prywatnego w wspieraniu inwestycji realizujących cele publiczne. Kluczową rolę w tym zakresie pełni rząd federalny, którego rola wzrasta. Upowszechnia się także koncepcja inwestowania zaangażowanego społecznie (*impact investment*) [Grace et al., 2015], a niektóre przedsiębiorstwa zaczęły realizować inwestycje przynoszące również korzyści społeczne². Kryzys gospodarczo-finansowy wpłynął negatywnie na zróżnicowania społeczne w USA, prowadząc do intensyfikacji już istniejących problemów. Pojawiła się również presja na poprawę efektywności dotychczas funkcjonujących programów ukierunkowanych na rozwiązanie problemów społecznych w tym kraju, a zarazem potrzeba włączenia, w większym stopniu, sektora prywatnego we wsparcie działań rządowych. W 2009 r. został utworzony *Office of Social Innovation and Civic Participation* wspierający innowacyjne rozwiązania w zakresie wyzwań społecznych, przy aktywnym udziale różnych podmiotów, także wspierających finansowo. Podjęte działania przyczyniły się do utworzenia w 2009 r. Funduszu Innowacji społecznych (*Social Innovation*

² Szerzej na temat *impact investment* w: [Krawiec, 2015].

Fund – SIF) [*Social Innovation Index 2016...*, s. 12; Tyson et al., 2014]. Fundusz ten łączy środki publiczne i prywatne, promując rozwiązania o wysokim oddziaływaniu społecznym, których rezultaty dotyczą następujących priorytetowych obszarów: możliwości gospodarcze, zdrowa przyszłość, rozwój młodzieży. Z funduszu przyznawane są granty (w drodze konkursu) dla doświadczonych pośredników z sektora społecznego – wnoszących swój wkład finansowy i posiadających potencjał, aby identyfikować najbardziej obiecujące programy, organizacje o wysokim oddziaływaniu wśród społeczności. Natomiast pośrednicy kierują otrzymane środki finansowe do podmiotów non-profit, stanowych i lokalnych władz w drodze konkursu, a które działają wśród społeczności o niskich dochodach. Podmioty te muszą również wnieść swój wkład finansowy do otrzymanego wsparcia, realizowane przez nie programy podlegają rygorystycznej ocenie. Odbiorcy grantów – pośrednicy uzyskują również wsparcie w zakresie wdrażanych programów. [Boelman 2014; <https://obamawhitehouse.archives.gov...>].

W trakcie pierwszego konkursu w 2010 r. wybrano 11 pośredników, którzy z kolei wyselekcjonowali 150 podmiotów (*sub-grantees*), oferując im wsparcie [<https://obamawhitehouse.archives.gov/administration/eop/sicp/initiatives/social-innovation-fund>]. Według stanu na marzec 2016 r. wsparcie otrzymało 43 pośredników i 458 grantobiorców (od pośredników) [<https://www.nationalservice.gov/programs/social-innovation-fund/social-innovation-fund-map>].

W ramach SIF realizowane są następujące rodzaje programów: SIF klasyczny, wspomniany powyżej, program *Pay for Success (SIF Pay for Success – PFS)*, przyznający granty organizacjom non-profit, władzom stanowym i lokalnym na rzecz projektów z zakresu społecznych interwencji przynoszących określone rezultaty, poddające się pomiarowi. Grant przyznawany jest pośrednikom, którzy uzupełniając wkładem własnym przekazują kolejnym podmiotom, wdrażającym projekty tego programu [*Social Innovation Fund*].

Z funduszu udzielono wsparcie inicjatywie publicznej podjętej w New Haven pt. „Youth Stat” (realizowanej według rozwiązania *Pay for Success*), mającej na celu identyfikację osób młodych, narażonych na wykluczenie ze społeczeństwa z tego miasta, a oferowane zróżnicowane wsparcie miało pomóc im osiągnąć lepsze wyniki [*Social Innovation Index 2016...*, s. 12]. Inne aktywności obejmują także wprowadzenie nauk behawioralnych, podejmujących badania umożliwiające identyfikację barier dostarczania usług, analizujących ludzkie zachowania [*Social Innovation Index 2016...*, s. 12]. Inne programy to REDF, którego realizację wsparto z budżetu federalnego kwotą w wysokości 7 mln USD wspierając 22 przedsiębiorstwa społeczne w Kalifornii i innych regionach (7 stanach). Wsparto realizowane przez te przedsiębiorstwa działania poprzez oferowanie kapitału i usług doradczych [*Social Innovation Fund*]. O znaczeniu tego funduszu świadczy wielkość zaangażowanych środków zarówno z funduszu, jak i partnerów w łącznej wysokości ponad 1 mld USD [<https://www.nationalservice.gov/programs/social-innovation-fund>].

EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY JAKO ŹRÓDŁO FINANSOWANIA INNOWACJI SPOŁECZNYCH NA PRZYKŁADZIE POLSKI

Wsparcie działań na rzecz innowacji społecznych dokonuje się również w UE, w przyjmowanych dokumentach i podejmowanych inicjatywach. W projekcie przewodnim strategii Europa 2020: Unia innowacji zwrócono uwagę na konieczność wykorzystania innowacji na rzecz sprostania wyzwaniom przed którymi stoi społeczeństwo, proponując także tworzenie europejskich partnerstw innowacji służących rozwiązywaniu głównych problemów społecznych [*Projekt przewodni strategii Europa 2020...*]. Natomiast w dokumencie na temat inwestycji społecznych na rzecz wzrostu i spójności, podkreślono konieczność podejmowania działań przez sektor prywatny i trzeci we wspieraniu działań z zakresu polityk społecznych. Równocześnie państwa członkowskie muszą wykazywać bardziej innowacyjne podejście w zakresie finansowania wykorzystując zróżnicowane instrumentarium [*Towards social investment...*]. Zarazem wskazano, iż „innowacje społeczne muszą stanowić integralny element niezbędnych dostosowań poprzez testowanie nowych podejść w zakresie polityki i wybranie najbardziej efektywnych” [*Towards social investment...*, s. 8]. Rekomenduje się promocję tego typu działań przez Europejski Fundusz Społeczny (EFS). Natomiast działania sektora publicznego powinny zostać wsparte aktywnościami przedsiębiorstw społecznych i podmiotami trzeciego sektora [*Towards social investment...*, s. 11–12].

Innowacje społeczne wdrażane są również w Polsce w ramach różnych programów, w tym wspierane były z EFS poprzez Inicjatywę Wspólnotową EQUAL w latach 2004–2006. W kolejnej perspektywie finansowania rozwój innowacji społecznych był wspierany poprzez Program Operacyjny (PO) Kapitał Ludzki 2007–2013 i projekty dotyczyły w dużej mierze rozwiązań i narzędzi, które były testowane, następnie zarekomendowano do wykorzystania na szerszą skalę [Wróblewska, 2016, s. 26].

W ramach PO Kapitał Ludzki wsparcie dotyczyło innowacyjnych rozwiązań problemów w zakresie różnych obszarów społecznych. W tabeli 1 zestawiano projekty dotyczących innowacji społecznych finansowane z tego programu operacyjnego. W zakresie *Adaptacyjności*, rozwiązania innowacyjne miały przyczynić się do osiągnięcia korzyści związanych z poprawą przepływu informacji: przedsiębiorca-naukowiec, dotyczyły wdrażania projektów badawczo-naukowych do praktyki, dopasowania oferty uczenia się, polepszenia dostępności wsparcia dla MŚP, zwiększenia adaptacyjności pracowników i wykorzystania potencjału pracowników 50+, poprawy kwalifikacji pracowników MŚP i sytuacji rodziców na rynku pracy [*Rozwiązania innowacyjne w obszarze Adaptacyjność...*]. Korzyści wynikające z zastosowania narzędzi w obszarze *Edukacja* odnoszą się do poprawy wyników uczniów z przedmiotów przyrodniczo-matematycznych, ich kreatywności, pozyskania informacji o potrzebach rynku pracy, polepszenia sytuacji trudnej młodzieży, zwiększenia zainteresowania kształceniem ustawicznym [*Rozwiązania edukacyjne...*]. W zakresie

Zatrudnienie i integracja społeczna, podejmowane innowacyjne narzędzia miały na celu podniesienie skuteczności działań instytucji rynku pracy, wypracowania narzędzi wsparcia osób o szczególnej sytuacji na rynku pracy, przygotowanie absolwentów do rynku pracy, poprawę zatrudnienia osób niepełnosprawnych, itd. [*Rozwiązania innowacyjne w obszarze Zatrudnienie...*]. Natomiast działania w obszarze: *Dobre rządzenie* miały m.in. poprawić efektywność oceny dotyczącej skutków regulacji, podnieść efektywność systemów zarządzania, zwiększyć profesjonalizację usług społecznych [*Rozwiązania innowacyjne w obszarze Dobre rządzenie...*].

Tabela 1. Zestawienie zrealizowanych projektów innowacyjnych w ramach PO Kapitał Ludzki 2007–2013 (stan na koniec grudnia 2015 r.)

Obszar wsparcia/Blok tematyczny – grupa narzędzi	Liczba zrealizowanych projektów innowacyjnych
Adaptacyjność	78
<ul style="list-style-type: none"> • Budowanie potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw • Idea flexicurity • Pracownicy 50+ • Przedsiębiorczość akademicka oraz współpraca przedsiębiorstw z sektorem nauki • Społeczna odpowiedzialność biznesu-CSR 	
Dobre rządzenie	28
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywne NGO's – sprawne państwo • Modernizacja administracji publicznej 	
Edukacja i szkolnictwo wyższe	113
<ul style="list-style-type: none"> • Innowacyjne metody nauczania uczniów • Kształcenie ustawiczne osób dorosłych • Kształcenie zawodowe i ustawiczne w powiązaniu z rynkiem pracy • Kształcenie przedsiębiorczości wśród uczniów • Monitorowanie losów zawodowych absolwentów szkół wyższych • Systemy motywowania nauczycieli do innowacyjności • Uczniowie o indywidualnych potrzebach edukacyjnych 	
Zatrudnienie i integracja społeczna	155
<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja zawodowa absolwentów i osób bezrobotnych poniżej 25. roku życia • Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w grupie wiekowej powyżej 45. roku życia • Aktywizacja zawodowa osób opuszczających zakłady karne • Działania na rzecz osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy • Działania na rzecz osób niepełnosprawnych • Działania na rzecz podmiotów ekonomii społecznej • Godzenie ról zawodowych i rodzinnych • Instrument interwencji socjalnej i wyrównywania szans • Współpraca instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej oraz organizacji pozarządowych 	

Źródło: [wyszukiwarka projektów i produktów, http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=-com_sobipro&task=search&sid=285&Itemid=690&lang=pl (dostęp: 18.09.2017 r.)].

W nowej perspektywie finansowania wsparcie innowacji społecznych następuje poprzez Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, co znalazło odzwierciedlenie w jednej z osi priorytetowych: osi IV – *Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa*, mając na uwadze wypracowanie nowych rozwiązań, które będą możliwe do zastosowania, jak również i wykorzystania na terytorium całego kraju [Program Operacyjny..., s. 180]. Jak wskazano, celem szczegółowym jest „Zwiększenie wykorzystania innowacji społecznych na rzecz poprawy skuteczności wybranych aspektów polityk publicznych w obszarze oddziaływania EFS” [Program Operacyjny..., s. 180]. Innowacje społeczne będą wykorzystywane dla rozwiązania problemów m.in. dotyczących zatrudnienia, zdrowia, a produkty, które zostaną utworzone będą implementowane w ramach realizowanych polityk. Przewidziano realizację dwóch schematów wdrażania innowacji społecznych:

- mikro-innowacje – dotyczą projektów grantowych, związane z rozwinięciem załączkowych pomysłów innowacyjnych, przetestowaniem, podjęciem działań, aby ich włączyć do polityk, praktyki, tym samym upowszechniając w szerszym zakresie. Wsparcie dotyczy osób indywidualnych, małych grup (publicznych, prywatnych) przedstawiających innowacyjne pomysły, będących tzw. inkubatorami pomysłów,
- makro-innowacje, których celem opracowania jest wprowadzenie zmian przez podmioty dysponujące znaczącym potencjałem, zarówno do praktyki, jak polityki, określanych mianem *policy innovation*. Zwraca się uwagę na rezultaty podejmowanych działań, istotne jest także wdrożenie rozwiązań innowacyjnych, które podlegały testowaniu [Program Operacyjny..., s. 183–184; Wróblewska, 2016, s. 26–27]. Projekty innowacji społecznych nie zastępują projektów standardowych, lecz stwarzają możliwość przedstawienia projektów o większym ryzyku, nowatorskich, wykorzystujących potencjał społeczny. Wielkość środków finansowych alokowanych z EFS na mikro innowacje ma wynieść ok. 110 mln euro, 117 ml euro na makro innowacje w perspektywie 2014–2020 [Wróblewska, 2016, s. 27]. Zakłada się, że zostaną osiągnięte następujące wskaźniki produktu: 3526 innowacji przyjętych do dofinansowania – mikro, oraz 45 innowacji w skali makro [Program Operacyjny..., s. 184].

Z programem tym wiążą się oczekiwania dotyczące zaktywizowania podmiotów związanych z projektami innowacyjnymi wspieranymi z EFS. W poprzedniej perspektywie 2007–2013 w ramach PO Kapitał Ludzki, pojawiły się ograniczenia w zakresie wykorzystania tego rodzaju działań. Niska była aktywność dotycząca projektów innowacyjnych, nie tylko projektodawców, ale i instytucji pośredniczących. Także jakość projektów oceniono jako niską pod kątem ich innowacyjności, co wynikało z niedostatecznej wiedzy i przygotowania projektodawców. W związku z tym, aby zwiększyć zainteresowanie projektodawców tego rodzaju projektami zarekomendowano konieczność dostosowania konkursów do potrzeb składających projekty. Na projekty innowacyjne

wykorzystano niewielki odsetek alokacji, natomiast skoncentrowano się na projektach standardowych. Występowały trudności dotyczące oceny tego rodzaju projektów w zakresie ich „rzeczywistej” innowacyjności. Także projektodawcy posiadali niedostateczną wiedzę na temat projektów innowacyjnych [*Badanie „Ocena systemu”...*]. Środki przekazywane z funduszy strukturalnych mogą przyczynić się do inkubacji nowych pomysłów i ich wykorzystania na szerszą już skalę. Dokonując transpozycji rozwiązań wypracowanych w innych krajach należy mieć również na uwadze istniejące uwarunkowania społeczno-gospodarcze, a zatem nie wszystkie mogą być bezpośrednio przenoszone i wymagają przetestowania.

PODSUMOWANIE

Resumując, stwierdzić należy, iż współcześnie rządy poszczególnych państw stoją wobec problemów społecznych, do rozwiązania których w coraz większym zakresie muszą zostać włączone podmioty wielu sektorów, w tym społeczne, poprzez rozwijanie innowacji społecznych. Działalność władz publicznych nie powinna ograniczać się tylko do tworzenia warunków ramowych sprzyjających innowacjom społecznym, lecz również poprzez aktywne działania takie innowacje kreować. Potencjał poszczególnych krajów w zakresie innowacji społecznych jest zróżnicowany. Liderem są USA, co wynika ze stworzonych w tym kraju odpowiednich warunków instytucjonalnych i finansowych promujących innowacje społeczne. Położono także nacisk na zintensyfikowanie wsparcia różnych podmiotów, w tym podmiotów prywatnych, włączając je w aktywne działania także poprzez współfinansowanie projektów i programów. Środki przekazywane m.in. z EFS wspierają tego typu działania w Polsce, w ramach kolejnych perspektyw finansowania. W perspektywie 2007–2013 PO Kapitał Ludzki wspierał szeroką gamę projektów. Wypracowane rozwiązania powinny zostać wykorzystane na szerszą skalę w perspektywie 2014–2020, bazując na wyniesionych doświadczeniach z dotychczas realizowanych projektów dotyczących innowacji społecznych.

BIBLIOGRAFIA

- Badanie „Ocena systemu zarządzania i wdrażania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Raport końcowy*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2010, http://strategiapartnerstwa.pracodawcyrp.pl/wp-content/uploads/2013/12/Badanie_Ocena-zarz%C4%85dzania-i-wdra%C5%BCania-systemu-PO-KL_2007-2013.pdf (dostęp: 19.09.2017 r.).
- Baza danych OECD, <http://stats.oecd.org/> (dostęp: 19.09.2017 r.).

- Boelman V., Kwan A., Lauritzen J.R.K., Millard J., 2014, *Growing Social Innovation. A Guide for Policy Makers*, The Young Foundation, https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2015/04/YOFJ2786_Growing_Social_Innovation_16.01.15_WEB.pdf (dostęp: 19.09.2017 r.).
- Grace K. at al, 2015, *Financing social innovation: analysing domestic impact investing policy in the United States*, June, Enterprise Community Partners, the Initiative for Responsible Investment, Insight at Pacific community Ventures, Accelerating Impact Investing Initiative AI3, http://iri.hks.harvard.edu/files/iri/files/ai3_white-paper-june-1-2015_01.pdf (dostęp: 30.09.2017 r.).
- <https://obamawhitehouse.archives.gov/administration/eop/sicp/initiatives/social-innovation-fund> (dostęp: 17.09.2017 r.).
- <https://www.nationalservice.gov/programs/social-innovation-fund> (dostęp: 29.09.2017 r.).
- <https://www.nationalservice.gov/programs/social-innovation-fund/social-innovation-fund-map> (dostęp: 29.09.2017 r.).
- Jenson J., 2015, *Social innovation: redesigning the welfare diamond*, Chapter 4, in: *New frontiers in social innovation research*, eds. A. Nicholls, J. Simon, M. Gabriel, C. Whelan, Palgrave Macmillan UK, s. 89–106. DOI: 10.1057/9781137506801.
- Jenson J., 2016, *Modernising the European Social Paradigm: Social Investments and Social Entrepreneurs*, „Journal of Social Policy”, July, s. 1–17, dostępne na: CJP 2016 DOI: 10.1017/S0047279416000428.
- Krawiec W.M., 2015, *Impact investment – istota i otoczenie rynku*, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H. Oeconomia*, Vol. 49, No. 4, s. 279–289. DOI:1017951/h.2015.49.4.279.
- Mulgan G., Tucker S., Ali R., Sanders B., 2007, *Social innovation. What it is, why it matters and how it can be accelerated*, Skoll Centre for Social Entrepreneurship, http://eureka.sbs.ox.ac.uk/761/1/Social_Innovation.pdf (dostęp: 28.09.2017 r.).
- OECD 2011, *Fostering Innovation to address social challenges*. Workshop proceedings, <https://www.oecd.org/sti/inno/47861327.pdf> (dostęp: 19.09.2017 r.).
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020* PO WER 2014-2020, 17.12.2014, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, https://www.power.gov.pl/media/943/POWER_zatwierdzony_przez_KE_171214.pdf (dostęp: 17.09.2017 r.).
- Projekt przewodni strategii Europa 2020: Unia innowacji*, Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, Bruksela, 6.10.2010, COM (2010) 546 wersja ostateczna.
- Rozwiązania edukacyjne w obszarze Edukacja i szkolnictwo wyższe, Program Operacyjny Kapitał Ludzki*, Krajowa instytucja Wspomagająca, Centrum Projektów Europejskich, Warszawa, http://www.kiw-pokl.org.pl/images/biblioteka_kiw/materialy_kiw/podreczniki_poradniki/KIW_broszura_Edukacja_www.pdf (dostęp: 19.09.2017 r.).
- Rozwiązania innowacyjne w obszarze Adaptacyjność Program Operacyjny Kapitał Ludzki*, Krajowa instytucja Wspomagająca, Centrum Projektów Europejskich, Warszawa http://www.kiw-pokl.org.pl/images/biblioteka_kiw/materialy_kiw/podreczniki_poradniki/KIW_broszura_Adaptacyjnosc_www.pdf (dostęp: 19.09.2017 r.).

- Rozwiązania innowacyjne w obszarze Dobre rządzenie*. Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Krajowa instytucja Wspomagająca, Centrum Projektów Europejskich, Warszawa, http://www.kiw-pokl.org.pl/images/biblioteka_kiw/materialy_kiw/podreczniki_poradniki/KIW_broszura_Dobre_rzadzenie_www.pdf (dostęp: 19.09.2017 r.).
- Rozwiązania innowacyjne w obszarze Zatrudnienie i integracja społeczna*. Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Krajowa instytucja Wspomagająca, Centrum Projektów Europejskich, Warszawa http://www.kiw-pokl.org.pl/images/biblioteka_kiw/materialy_kiw/podreczniki_poradniki/KIW_broszura_Zatrudnienie_www.pdf (dostęp: 19.09.2017 r.).
- Social Innovation Fund, https://www.nationalservice.gov/sites/default/files/documents/CNCS-Fact-Sheet-2016-SocialInnovationFund_0.pdf (dostęp: 29.09.2017 r.).
- Social Innovation Index 2016. Old problems, new solutions: measuring the capacity for social innovation across the world*, The Economist, Intelligence Unit, http://www.ebanimpact.org/wp-content/uploads/2017/01/Social_Innovation_Index-1.pdf (dostęp: 19.09.2017 r.).
- Towards Social Investment for Growth and Cohesion – including implementing the European Social Fund 2014-2020*, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Brussels, 20.2.2013, COM (2013) 83 final.
- Tyson L. D’Andrea, Greenblatt J., 2014, *Opportunity for All and Social Innovation: Obama’s Policy Agenda*, April 14, „The New York Times”, <https://economix.blogs.nytimes.com/2014/04/14/equal-opportunity-and-social-innovation-obamas-policy-agenda/?mcubz=0> (dostęp: 17.09.2017 r.).
- Wróblewska A., 2016, *Innowacje społeczne*, „Fundusze Europejskie w Polsce”, Biuletyn Informacyjny nr 39, marzec, Ministerstwo Rozwoju, https://www.pois.gov.pl/media/18292/Biuletyn_informacyjny_FE_w_Polsce_39_2016.pdf (V 17.09.2017 r.).
- Wyszukiwarka projektów i produktów, http://www.kiw-pokl.org.pl/index.php?option=com_sobipro&task=search&sid=285&Itemid=690&lang=pl (dostęp: 18.09.2017 r.).

Streszczenie

Zapewnienie spójności społecznej staje się ważnym kierunkiem realizowanych działań w ramach polityki ekonomicznej. Polityka ta promując innowacyjne projekty rozwiązujące problemy społeczne wnosi wkład w osiągnięcie spójności. Celem artykułu jest przedstawienie roli sektora publicznego we wspieraniu innowacji społecznych oraz omówienie doświadczeń Stanów Zjednoczonych i Polski w zakresie promowania tego rodzaju innowacji. Twierdzi się, że sektor publiczny posiada istotne znaczenie w promowaniu innowacji społecznych. Jednakże potencjał poszczególnych krajów w kreowaniu innowacji społecznych jest zróżnicowany i determinowany wieloma czynnikami. USA posiadają znaczący potencjał w zakresie wspierania innowacji społecznych, co wynika również z przyjętych rozwiązań instytucjonalnych, udzielanego finansowego wsparcia i aktywnego udziału wielu podmiotów, w tym podmiotów prywatnych. W Polsce należy zwrócić uwagę na kreowanie sprzyjających warunków ramowych na rzecz innowacyjnych działań i projektów rozwiązujących problemy społeczne, jak również zwiększyć wielkość środków przeznaczanych na finansowanie projektów z zakresu innowacji społecznych i aktywnie je promować.

Słowa kluczowe: innowacje społeczne, innowacje, rozwój inkluzywny.

**Supporting social innovations for ensuring cohesion
– experiences of selected countries**

Summary

Ensuring social cohesion is becoming an important direction for actions carried out within economic policy. By promoting innovative projects which solve social problems, this policy contributes towards the goal of achieving cohesion. The purpose of this article is to present the role of institutional support for social innovations and discuss experiences of Poland and the USA related to supporting such innovations. It is said that the public sector holds considerable significance for promotion of social innovations. However, the potential of each country with respect to creation of social innovations is different and determined by multiple factors. The USA has considerable potential in the scope of supporting social innovations, which stems, among others, from adopted institutional solutions and substantial financial support with active participation of multiple entities, including privately held entities. In Poland, attention should be drawn towards creation of favourable framework conditions for innovative projects and actions oriented towards social problems; additionally, spending towards financing of social innovation projects should be increased, and the projects should be actively promoted.

Keywords: social innovations, innovations, inclusive development.

JEL: 035, 038, 051, 052